

mansk Tid, middelalderlige Altertavler er sjældne, de fleste stammer ligesom Prækestole fra Rennæssancetiden (1550—1650) eller er endnu yngre. Dernæst er der i de to sidste Menneskealdre af-dækket en stor Mængde Kalkmalerier, de fleste fra gotisk Tid. Af Gravsten med Reliefbilleder af de Afdøde er der kun bevaret faa fra Middealderen, men derimod temmelig mange fra Tiden efter Reformationen. Hertil kommer en Mængde Epitafier med Malerier. Af geografisk Interesse er endelig de Landsbykort, som afslutter Beskrivelsen af hver enkelt Landsbykirke. Det er Reproduktioner af Matrikelskortene fra Udskiftningstiden (1780—1820), og det er af stor Værdi for Geografer, som studerer Bebyggelsesforhold, ved at kunne finde de gamle Landsbykort samlede og let tilgængelige i Stedet for at skulle se dem efter paa Matrikelskontoret.

Ved Paabegyndelsen af dette monumentale Værk har Nationalmuseet indlagt sig uvisnelig Fortjeneste. Allerede de to Bind, som nu nærmer sig sin Afslutning er af overordentlig stor Værdi, men ad Aare, naar hele Værket engang foreligger færdigt, vil det staa som Hovedkilden til Studiet af ældre dansk Kunsthistorie.

M. Vahl.

Wilhelm Filchner: Bismillah! Vom Huang-ho zum Indus. Leipzig 1938. 16×23 cm, 347 S., 114 Billeder paa dekrideret Papir og eet Kort.

Den tyske Forskningsrejsende og Geofysiker, Prof., Dr. h. c. Wilhelm Filchner har efterhaanden adskillige Aar „Asien“ bag sig. Oprindelig Officer i den bayerske Hær, red han allerede i Sommeren 1900, kun 23 Aar gammel, over Pamir. 1903—05 foretog han sammen med Albert Tafel den Rejse til Hwanghos Kildeomraade, som satte Frugt i det 11 Bind store Værk: „Wissenschaftliche Ergebnisse der Expedition Filchner nach China und Thibet“ (Berlin 1913). Siden Verdenskrigen har Filchner især helliget sig Geofysikken og paa to omfattende Rejser foretaget magnetiske Maalinger i Centralasien. Den første Rejse 1926—28 gik fra den russiske Grænse via Kulja og Urumchi gennem Dzungariet og Mongoliet til det egentlige Kinas Nordvesthjørne og derfra gennem Øst- og Syd-Tibet til Kashmir. Paa sin sidste Ekspedition 1935—38 har Filchner lagt en Linje af Observationsstationer midt ind gennem det store Omraade, han paa den forrige Ekspedition omkredsede, nemlig gennem Tsaidam Plateauet og langs Sinkiangs Sydrand. Naar han har kaldt sin Bog om denne sidste Rejse „Bismillah“, d. v. s. i Allahs Navn, de Ord hvormed en Koran-Sure sædvanligvis begynder, er det, fordi han paa sin Rejse kom gennem et hovedsagelig mu-

hammedansk Omraade, hvor disse Ord er paa alles Læber, saa de blev en Art Feltraab for ham selv.

Filchner gør straks i Bogens Begyndelse klart og alment forståeligt Rede for Rejsens videnskabelige Formaal. Men medens der iøvrigt venter de magnetiske Observationer en grundig videnskabelig Bearbejdelse, er denne Bog selve Rejseberetningen, og den er spændende som en Roman. Filchner er rejst gennem Egne af Asien, hvor kinesiske, russiske og adskillige andre Interesser mødes, hvor Generaler optræder som Usurpatorer, der en Maaned hersker despotisk i et vidt Omraade og i den næste maa flygte over Hals og Hoved. Vi faar et levende Billede af Livet i disse Egne i de senere Aar, og den Usikkerhed, som ikke mindst de svirrende Rygter fremkalder. Allerede ved den egentlige Ekspeditionens Begyndelse faar Filchner i Lanchau, Kansus Hovedstad, sin første og ret uhyggelige Forskrækkelse, da Byens Ammunitionsdepot springer i Luften. Filchner er i Lanchau Gæst hos den tyske, katolske Steyler-Mission. En af Missionærene, Broder Gervasius, bliver Filchners Tolk og Næstkommanderende paa Ekspeditionen. Først gaar Færden ind gennem den nye kinesiske Provins Ts'ing-hai, hvis Hovedstad er Sining, Nord om Kuke og Syd om Tsaidam-Sumpen. I Vanskeligheder med de kinesiske Tjenere faar Filchner energisk Bistand fra de stedlige Mandariner. Ifølge Filchner er det fremragende dygtige Folk, Kina ansætter som Embedsmænd paa disse afsidesliggende Steder. „Mandarinposter er Smeltediglen for Statens fremtidige Førere.“ Marschen videre frem Syd om Tschaidam-Sumpen og gennem Bjergkæderne Vest for byder paa svære legemlige Anstregelser baade for Dyr og Mennesker. Den snart 60-aarige Ekspeditionsleder plages stærkt af rheumatiske Smerter. Midt i Ødemarken træffer Filchner en russisk Flygtning, en tidligere Ritmester ved de sibiriske Kosakker, som efter den hvide Hærs Nederlag var gaaet over paa kinesisk Grund, hvor han nu fører en kummerlig Tilværelse i Vest-Tsaidam som Forvalter for nogle kinesiske Købmænds Varelagre. Man ser, hvor elendigt den Europæer er stillet, som uden at have en stærk Stat i Ryggen, er prisgivet et haardført Nomadefolks Barmhjertighed. Efter ca. 9 Maaneders Rejse naar Ekspeditionen frem til Oasen Cherchen i Sinkiang, hvor den modtages hjerteligt af den britiske Repræsentant, en gammel, hvidskægget Afghaner. I Cherchen venter Filchner i Oktober og November paa Tilladelse til at rejse videre, idet Nanking-Regeringen ikke har villet give ham Visum for Sinkiang paa Grund af Urolighederne der. Endelig i December giver Sinkiangs daværende Hersker, General Ma-hu-shan i Khotan, Padishahen, Tilladelse til at rejse videre,

og Filchner fortsætter mod Vest langs Takla Makans Sydrand. Man faar gennem Filchners Skildringer et godt Indblik i Oasebyerne i dette Strøg, som danner den nordøstligste Udløber af den islamiske Bykultur, vi kender fra den nærmere Orient. I Khotan kommer et pludseligt Omslag, idet Padishahen uventet sætter Filchner og Gervasius i en Slags Varetægtsarrest, hvori de maa tilbringe den første Halvdel af Aaret 1937, mens de mærker Dønningerne af Kampe mellem Khotan og Kaschgar. Endelig sidst i Juli slipper de løs og drager ad den gamle Vej fra Khotan over Karakorum-Passet til Leh i Kashmir, idet Filchner endda faar Tid til at passe sine magnetiske Maalinger undervejs. Dette er Hovedtræk af denne Rejseberetning, der er saa umaadelig righoldig, dels paa Grund af de talrige indstrøede Skildringer af Naturen, dels paa Grund af de mange Indblik, vi faar i Befolkningens Liv.

Ogsaa paa en anden Rigdom byder Bogen. Filchner, der paa sit Ridt ned gennem Kashmirs skovgroede Dale mødes af Meddelelsen om, at han har faaet den tyske Nationalpris tildelt af Føreren, viser sig som et meget sympatisk Menneske, en vennesæl Mand, der til Slut maa fylde næsten 4 tættrykte Sider med Tak til de mange, der paa forskellig Maade har staaet ham bi. Det viser sig her og andet Steds, at Briterne indtager en stor Plads i hans Hjerter, og baade Franskmænd og Kinesere har hans Sympati. *C. G. Feilberg.*

N. Mikhaylov: Soviet Geography. 18 + 229 Sider, 14×22 cm, 38 Kort. Forlag Methuen & Co. 2. Udgave, London 1937. Pris 10 sh. 6 d.

Denne Bog, skrevet af en russisk Geograf, giver i et livligt, fængslende Sprog en velordnet Oversigt over mange, ofte utilgængelige, men derfor ogsaa ukontrollable, Oplysninger om Sovjetunionens nyeste økonomiske og erhvervsmæssige Geografi og om Planerne for Fremtiden. Afsnittene om Trafik og Landbrug er af særlig Interesse, bl. a. behandles den ændrede Udbredelse af Kulturplanterne.

Bogen er forsynet med et Forord af H. J. Mackinder, hvorefter skal citeres: „Utvivlsomt er det en bemærkelsesværdig Bog, værdig til mange Læseres Opmærksomhed. Den maa siges at være politisk inspireret; den er levende geografisk Beskrivelse ladet med politisk Elektricitet . . . At Forfatteren ikke skelner overdrevent skarpt mellem Fakta og Profetier var at vente; for en Revolutionsmand maa Planer synes mere vigtige end Realiteter. — — Imidlertid har denne Bog fremdraget fra det skjulte en af de største — omend forhaabentlig midlertidig — Epoker af Menneskehedens Geografi.“

Carl Tscherning.